

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Program de studii universitare de master:

ȘTIINȚE PENALE ȘI CRIMINALISTICĂ

Forma de învățământ: învățământ cu frecvență

Suport de curs pentru disciplina:
CRIMINOLOGIE

Titular de disciplină:
Lector univ.dr. Gabriela Matei

București

CUPRINS

Introducere	3
<i>a. Date privind titularul de disciplină.....</i>	<i>3</i>
<i>b. Date despre disciplină</i>	<i>3</i>
<i>c. Obiectivele disciplinei.....</i>	<i>3</i>
<i>d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului</i>	<i>3</i>
<i>e. Resurse și mijloace de lucru</i>	<i>4</i>
<i>f. Structura cursului</i>	<i>4</i>
<i>g. Evaluarea.....</i>	<i>5</i>
<i>Capitolul I. Dreptul victimei și victimologia.....</i>	
<i>Capitolul II. Criminologia și suicidul.....</i>	
<i>Capitolul III. Delincvența juvenilă.....</i>	
<i>Capitolul IV. Criminalitatea feminină.....</i>	
<i>Capitolul V. Categoriile de criminali - repere criminologice.....</i>	
<i>Capitolul VI. Protecția mediului – aspecte criminologice.....</i>	
<i>Capitolul VII. Criminalitatea organizată.....</i>	
<i>Capitolul VIII. Criminologia agresiunilor sexuale.....</i>	
<i>Capitolul IX. Patrimoniul cultural – aspecte criminologice.....</i>	
<i>Capitolul X. Terorismul – aspecte criminologice.....</i>	
<i>Capitolul XI. Violența în familie.....</i>	
<i>Capitolul XII. Reacția socială împotriva criminalității.....</i>	
<i>Capitolul XIII. Justiția restaurativă.....</i>	
<i>Capitolul XIV. Cooperarea internațională în domeniul prevenirii crimei.....</i>	

Introducere

Cursul este destinat studenților din cadrul programului de studii universitare de master **CRIMINOLOGIE**

al Facultății de Drept.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Lector univ.dr. Gabriela Matei
E-mail:	dr.gabrielamatei@yahoo.com

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	I
Semestrul:	I

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	Familiarizarea masteranzilor cu noțiuni generale ale criminologiei, victimologiei, penologiei, aspectelor ale executării pedepselor private de libertate, specificul subculturii criminale, istoricul criminologiei și victimologiei, politicilor în domeniul prevenției generale și speciale victimologice, stabilirea măsurilor și politicilor de resocializare la etapa actuală în unele statele Europene.
Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none">▪ Abilitarea cu noțiunile generale și conceptele în domeniul criminologiei, victimologiei, dreptului penal, dreptului procesual penal.▪ Identificarea situațiilor tipice de pericole pentru victime în funcție de tipurile criminalității;▪ Utilizarea conceptelor fundamentale din domeniul criminologiei și victimologiei în studierea, explicarea și prognozarea criminalității;▪ Cunoașterea elementelor esențiale ale determinantelor criminalității la nivel local, regional, național sau transfrontalier;▪ Dobândirea și folosirea curentă a limbajului de specialitate în cadrul pregătirii unui dosar de investigație judiciară a unor cauze penale cu participarea victimelor.▪

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none">• Aplicarea unor deprinderi de analiză a oportunităților prevenției victimologice și a criminalității în general.• Aplicarea și transferul abilităților conceptual-tehnice în cadrul activității sale practice profesionale, în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept;• Demonstrarea abilităților de analiză critic-constructivă a conceptelor, abordărilor, teoriilor, modelelor și metodelor de comportament al victimelor în situații de caz concrete sau tipice;• Aplicarea și transferul abilităților de tip conceptual-tehnic și rezolvarea problemelor în contexte bine definite – participarea în echipă la realizarea unor investigații în domeniul judiciar;• Utilizarea adecvată a cunoștințelor, deprinderilor practice și metode științifico-teoretice în activitatea de evaluare a riscurilor în situații de caz concrete, în măsură să explice și să ofere un prognostic al criminalității la nivel regional, național sau local.
-------------------------	---

Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitate de analiză și sinteză în cadrul studiilor de caz în domeniu; • Abordare multidisciplinară a fenomenelor criminologice, sociale, social-politice; • Autoevaluarea nevoii de continuare a formării profesionale, prin valorificarea oportunităților de identificare și asimilare de noi cunoștințe în domeniul victimologiei, criminologiei, a dreptului penal și procesual penal, etc.; • Să asume implicarea în activități de cercetare, cum ar fi documentarea, nevoia permanentă de perfecționare, investigare și constatare.
-------------------------	---

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică vă sugerăm să consultați bibliografia recomandată.

f. Structura cursului

Cursul de **Criminologie** este alcătuit din 14 capitole:

Capitolul I. Dreptul victimei și victimologia

Capitolul II. Criminologia și suicidul

Capitolul III. Delincvența juvenilă

Capitolul IV. Criminalitatea feminină

Capitolul V. Categoriile de criminali - repere criminologice

Capitolul VI. Protecția mediului – aspecte criminologice

Capitolul VII. Criminalitatea organizată

Capitolul VIII. Criminologia agresiunilor sexuale

Capitolul IX. Patrimoniul cultural – aspecte criminologice

Capitolul X. Terorismul – aspecte criminologice

Capitolul XI. Violența în familie

Capitolul XII. Reacția socială împotriva criminalității

Capitolul XIII. Justiția restaurativă

Capitolul XIV. Cooperarea internațională în domeniul prevenirii crimei

Cursul de **Criminologie** poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor celor 14 capitole.

g. Evaluarea

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	Nota finală depinde de prezența la minim 50% la orele desemnate cursului.	Două teste de evaluare a cunoștințelor	20%
Seminar/ laborator/ lucrări practice / proiect	Nota finală depinde de prezența la minim 50% din întâlnirile desemnate seminarului	Susținerea a două referate	30 %
Evaluare finală	Cunoașterea aspectelor teoretice și practice în materie	Examen scris	50 %
Modalitatea de notare (calificativ sau notă): Notă de la 1 la 10. -			
Standard minim de performanță: Nota finală minim 5.			

Capitolul I. Dreptul victimei și victimologia

Victima este persoana care, individual sau colectiv a suferit un prejudiciu, în mod special un atentat la integritatea sa fizică sau mentală, o suferință morală, o pierdere materială, un atentat grav la drepturile fundamentale, urmare a unei acțiuni sau omisiuni care încalcă legea penală sau reprezintă violări a normelor internaționale recunoscute în materia drepturilor omului.

- *Statutul de victimă nu depinde de statutul agresorului*
- *Victimologia penală* - include victimizările realizate de persoane prin încălcarea legii penale
- *Victimologia generală* care include victimizările unei persoane indiferent de cauza acestora și de modalitatea prin care se realizează.
- Fondator – B. Meldensohn – avocat penalist de origine română
- Lucrare – prezentată la conferință organizată de Societatea Română de Psihiatrie din 1947, „*Noi orizonturi bio-psiho-sociale:Victimologia*”
- El a fost mai mult interesat de personalitatea victimei decât de a studia factorii victimogeni.

Clasificare victime:

1. victime absolut nevinovate (cazul noul-născutului ucis de mama sa);
 2. victime foarte puțin vinovate (femeia care își provoacă un avort și urmare a manoperelor avortive decedează);
 3. victime la fel de vinovate ca și infractorul (suicidul consimțit, victimele eutanasiei);
 4. victime mai vinovate decât infractorul (victima provocatoare, victima imprudentă care se accidentează);
- victima
 - cea mai vinovată sau unic culpabilă (infractorul victimă a unei legitime apărări,
 - victima care depune plângere mincinoasă și victima imaginară în cazul tulburărilor psihice).

Alte tipuri de victime:

- victimele accidentelor de circulație,
- victimele accidentelor de muncă,

- victimele genocidurilor de orice fel

Factorii victimogeni : catastrofele naturale, societatea, circulația mijloacelor de transport, accidentele tehnologice și cele domestice, industria, criminalitatea și victima ea însăși.

- Victimologia generală și-a găsit utilitatea în stabilirea unor norme de protecția a muncii, a unor măsuri suplimentare de siguranță rutieră, a unor organisme internaționale capabile să sancționeze crimele de război

VICTIMOLOGIA PENALĂ

- A fost lansată și dezvoltată de von Hentig.

Von Hentig a formulat 3 concepte:

- - criminalul-victimă. Acesta este persoana care devine criminal sau victimă în funcție de circumstanțe (victima unei încăierări, copilul agresat care devine apoi părinte agresor, etc)
- - victima latentă. Aceasta este vulnerabilă în rațiunea predispozițiilor generale (masochist, automutilant, etc.) sau speciale (vârstă, profesie, trăsături de personalitate).
- - relația particulară victimă-criminal. Aceasta poate să fie o relație psihopatologică pură, o relație de compatibilitate psihologică reciprocă (истерic/paranoic, prostituată/proxenet, sadic/masochist) sau anumite relații familiale de atracție reciprocă.

Clasificarea victimelor :

- *victime tipice* (persoane fizice, persoane juridice sau chiar un animal);
- *victime atipice* (instituții religioase, statul, pacea publică);

Victimizarea poate fi:

- *directă* atunci când acesta suportă nemijlocit prejudiciul acțiunii infracționale
- *indirectă* atunci când victima participă la procedurile judiciare desfășurate de stat.

Alt reprezentant – E.A. Fattah

- A definit victimologia ca fiind acea ramură a criminologiei care se ocupă de victima directă a infracțiunii și care cuprinde ansamblul de cunoștințe biologice, psihologice, sociologice și criminologice privitoare la această victimă.

Dintre circumstanțele de comitere a infracțiunilor relația între victimă și infractor este hotărâtoare.

- 28 % dintre victime aveau o relație personală cu agresorul înainte de comiterea crimei (10 % legături familiale, 10 % legături de prietenie, 4% relații heterosexuale și 4% relații homosexuale).
- 56% există relații interpersonale situaționale (28%) sau profesionale (28%).
- Detaliind aceste cazuri se constată că în 14% victima și agresorul se cunoșteau, 8% erau vecini, 6% aveau relații de coabitare, 8% aveau relații de ierarhie profesională, 2% relații profesionale, 12% aveau relații în afara cadrului de muncă, 2% erau relații client – furnizor, 4% cazuri de complicitate la alte infracțiuni.
- Doar 16 % dintre omorurile comise pentru a tâlhări s-au comis de persoane care nu se cunoșteau cu victima.

S. Shafer a stabilit următoarele clasificări:

- victime fără relații cu criminalul
- victime provocatoare (tentative de santaj, etc)
- victime incitative prin atitudine (etalarea bunurilor, îmbrăcăminte incitantă, dansuri erotice, etc)
- victime slabe din punct de vedere psihologic.
- victime social vulnerabile (emigrant, exclus social, minoritate etnică voluntar exploatată de infractori)
- autovictimele (toxicomani, alcoolici, suicidari)
- victimele politice.

Victimizarea multiplă este acea situație în care victima unei infracțiuni este foarte probabil să devină din nou victimă. Este un semnal de vulnerabilitate crescută sau supraexpunerea la mediul criminal.

Revictimizarea este acel proces prin care victima unei infracțiuni devine ea însăși un agresor. Cazul mai frecvent este al copiilor abuzați care în multe cazuri devin ei înșiși părinți agresori. Unii autori afirmă că în proporție de 50 % aceasta este regula. Nu există cercetări care să confirme un astfel de procent de revictimizări dar e cert că acest fenomen există.

Capitolul II. Criminologia și suicidul

Eutanasia – dreptul de a muri demn

În 1987 Asociația Medicală Mondială a declarat: omorul din compasiune este contrar menirii profesiei medicale deoarece drepturile fundamentale ale omului nu pot fi tranzacționate, iar rolul medicinei nu este cel de a justifica moartea ci cel de a lupta pentru viață.

Plutarch - în Sparta era practicat infanticidul

Popoarele nomade îi abandonau în drum pe cei foarte bolnavi sau pe cei foarte bătrâni

Eschimoșii americani, bătrânii sau cei foarte grav bolnavi erau lăsați să moară de foame și de sete

India - eutanasia se realiza prin sufocare cu mâl a bolnavilor incurabili de către membrii familiei, iar apoi erau aruncați în fluviul Gange

Evul mediu - Religiile considerau că viața umană este de origine divină și condamnau orice formă de eutanasi

Practicată în secret - Procedura se punea în aplicare în cazul rabiei (prin sufocarea între saltele), pestei (arderea bolnavilor cu tot cu case), holerei (prin asfixie cu mâl) și senilitate (prin abandonarea în frig)

Omul politic, savantul și filosoful englez Francis Bacon (1561-1626), a introdus pentru prima dată cuvântul "eutanasi" în 1620, în lucrarea "Novum Organum".

În 1870, Samuel Williams a propus ca eutanasia să fie permisă în toate situațiile în care bolile sunt însoțite de dureri și lipsite de orice speranță cu scopul de a produce o moarte rapidă și fără dureri.

Eutanasia provine din limba greacă, de la cuvântul "euthanasia », « eu » - bine, « Thanatos » – moarte, însemnând "moarte frumoasă" sau ușoară

Trei accepțiuni –

- "*Bonne morte douce et sans souffrance*" – Bacon
- Curmarea vieții "inutile" sau împovărătoare - conectată cu termenul de eugenie
- Curmarea vieții chinuite - singura care interesează direct pe medicul terapeut

"Uciderea din milă a cuiva, pentru a-i suprina în mod radical niște suferințe extreme, sau pentru a-i cruța pe copiii anormali, pe bolnavii incurabili sau pe bolnavii psihici lipsiți de angrenarea în realitate, de prelungirea unei vieți de suferință (uneori pentru mulți ani), care reprezintă pe deasupra o povară grea pentru familie și societate "

Partizanii eutanasiei - "*eliberarea*", ajutorul acordat muribunzilor de a muri cu demnitate

Opozanții eutanasiei - "*crimă* ", "*distrugerea vieții*".

Clasificare:

- Eutanasia (trad. "moartea bună") – terminarea activă, intenționată a vieții unui pacient de către un medic care consideră această acțiune în beneficiul pacientului.
- Eutanasia pasivă – terminarea vieții unui pacient prin omisiune, spre exemplu prin retragerea tratamentului.
- Sinuciderea asistată medical (SAM) – terminarea de către un pacient a propriei vieți, cu ajutorul medicului (în practică diferența față de eutanasia voluntară este minimă).

Două criterii importante:

A. Criteriul voinței personale a bolnavului – voluntară – involuntară - nonvoluntară

B. Criteriul acțiunii medicului – activă - pasivă

Argumente în favoarea eutanasiei și sinuciderii asistate:

- Este o modalitate de a opri suferinta extrema prin care trec unii bonavi in stadiu terminal si de a le oferi o moarte linistita. De obicei o "moarte buna" este descrisa ca trecerea in nefiinta intr-un mediu placut, familiar si fara suferinta, ca si cum ai adormi. Cicero spunea ca o "moarte buna" este modalitatea ideala de a respecta legea naturii, parasind lumea in liniste si demnitate.
- Oamenii ar trebui sa aiba dreptul sa decida momentul propriei morti. In secolul al XVIII-lea, filozoful scotian David Hume sustinea in eseu sau "Despre sinucidere" ca, intr-o societate libera, oamenii ar trebui sa aiba dreptul sa aleaga modul in care vor sa moara. Unele voci sustin si ca acest drept ar trebui totusi temperat prin obligatia de a nu face rau altei persoane.
- Mentinerea in viata a unei persoane, mai mult decat durata naturala de viata (de exemplu prin conectarea la aparate), nu este morala;
- Oamenilor ar trebui sa li se permita sa moara cu demnitate. Exista mari diferente intre modurile in care fiecare vede conceptul de "a trai si a muri in demnitate". Cele mai comune umilinte care ar justifica eutanasia sunt: persoana devine o povara pentru ceilalti,

incapacitatea de a mai face fata activitatilor cotidiene, petrecerea ultimei perioade a vietii intr-un spital sau camin,

- Rudele bolnavului nu ar mai trebui sa indure clipele dificile in care isi vad apropiatii asteptand o moarte lenta si dureroasa;
- S-ar reduce costurile pentru ingrijirea pacientilor incurabili;
- eutanasia si sinuciderea asistata se practica oricum in camine si spitale, iar medicii, membrii familiei sau apropiatii care accepta sa faca asta pot fi acuzati de crima.

Argumentele împotriva sinuciderii asistate și eutanasiei

Se bazeaza, de obicei, pe principiile etice si religioase cu privire la sacralitatea vietii. De asemenea, sunt voci care sustin ca legalizarea eutanasiei ar putea grabi moartea unor persoane, impotriva vointei lor.

- Sacralitatea vietii. Acest argument se bazeaza pe valorile religioase care considera viata sacra si inviolabila. Conform acestui principiu, nici o persoana nu are dreptul de a lua viata altcuiva.
- Diagnosticul gresit sau eventualitatea unor noi tratamente. Conform acestui punct de vedere, unde exista viata exista speranta. Sustinatorii sai sunt de parere ca in conditiile evolutiei rapide a societatii moderne, a tehnologiei si tehnicilor medicale, eutanasia ar lua dreptul unor persoane bolnave de a beneficia de viitoarele tratamente si implicit de o viata mai buna.
- Legalizarea eutanasiei in cazurile medicale grave ar face din aceasta practica o rutina, folosita pe scara larga.
- Chiar daca cineva isi doreste sa fie eutanasiat, aceasta dorinta ar putea fi rezultatul depresiei sau a interpretarii eronate a diagnosticului.
- Eutanasia ar submina finantarea sectorului geriatric si furnizarea de asistenta corespunzatoare pentru persoanele varstnice.
- Ar submina de asemenea activitatile de cercetare in aceasta zona.
- Ar compromite in mod grav relatiile dintre persoanele in varsta, sau dependente de asistenta, si rudele lor, care ar putea sa le preseze sa “nu devina o povara”.
- Ar compromite relatia de incredere dintre medic si pacient.
- Orice forma de sinucidere este greu de suportat pentru persoanele apropiate care raman in viata; o astfel de decizie ar afecta in special copiii din viata bolnavului.

Sinuciderea

- formă a eliberării omului de povara vieții sau a manifestării spiritului de libertate,
- condamnată și blamată persoana care recurge la un asemenea act extreme

Aristotel considera că suicidul reprezintă o lașitate a omului de a nu suporta viața, ceea ce astăzi ar corespunde cu lipsa sentimentului de sanctitate a vieții

Platon era, în general, împotriva sinuciderii, dar menționa trei excepții majore: condamnarea (cazul lui Socrate), boala foarte dureroasă și incurabilă, precum și o soartă mizerabilă, putând include situații diverse, de la mizerie la rușine.

Albert Camus spunea în “Mitul lui Sisif”: *“Omul care este capabil să privească în față absurditatea existenței umane, care vede dispărând semnificația vieții încă se confruntă cu problema sinuciderii. Singura problemă filosofică într-adevăr serioasă este sinuciderea”*.

Sunt diferențiate sinuciderea „nobilă” de cea „nedemnă”. Personalitatea și motivația sinucigașului contează mai mult decât actul în sine.

- Țăranul, care se sinucide pentru a scăpa de mizerie, este considerat un laș al cărui trup trebuie să fie supus supliciului și al cărui suflet va ajunge în iad ;
- Cavalerul viteaz, plin de calitate, care preferă să moară în bătălie decât să se predea, este considerat erou și i se datorează onoruri civile și religioase

Secolul al XIX-lea aduce o schimbare în dezbaterile privind sinuciderea, începându-se din ce în ce mai mult să se discute cauzele fenomenului, fie ele sociale, fie psihologice .

Problema libertății fiecărui individ asupra propriei vieți este pusă și repusă în discuție sub efectul unor crize profunde.

Medicul și filosoful Thomas Browne a vorbit cel dintâi despre sinucidere într-o lucrare a sa (Religio medici – 1642) : el a creat termenul de la cuvintele latinești “sui” (de sine) și “caedere” (omorâre), prin urmare “omorâre de sine” .

Fenomen ontologic propriu omului și libertății sale.

Ca patologie a disperării ce atinge profunzimea Eu-lui, suicidologia permite abordarea fenomenului ca reprezentând expresia de gravitate maximă a tulburărilor de comportament relațional.

Fenomen de convergență biologică, psihologică și socială

Durkheim – suicidul este moartea mediată de un act negativ, care stăpânește victima și căruia îi prevede rezultatul

Suicidul este un act prin care individul urmărește distrugerea fizică a lui însuși, având intenția, mai mult sau mai puțin autentică, de a-și pune capăt vieții, fiind mai mult sau mai puțin conștient de rațiunea gestului.

Suprimarea voită și conștientă a propriei vieți exclude suicidul bolnavilor psihic sau suicid de șantaj

Concepții vechi – maladie, patologie a conștiinței, a ideății și a imaginației.

Concepții psihologice – expresie a unei constituții psihice fragile.

Teoriile psihanalitice – o pulsione refulată în inconștient și care erupe în conștient din cauze externe ce aduc pulsionea morții în planul conștiinței

Criza suicidară – este o ruptură a raporturilor afective cu ambianța, potrivit căreia cu cât distanța dintre cauză și efect este mai mare, cu atât caracterul patologic al suicidului este mai evident

Teoriile sociologice susțin că anomia și vidul social determină la suicid, care pare o fugă din fața unei realități neplăcute – Durkheim.

Lester – acolo unde calitatea vieții este ridicată, numărul cazurilor de suicid crește, iar cel de omucideri scade.

Jung – rata suicidului crește în condiții de opulență și de viață lipsită de sens.

Jaspers – cu cât comportamentul se îndepărtează mai mult de la norme, cu atât funcția de socializare scade, ceea ce generează izolare, etichetare și suicid, ca imposibilitate de control al comportamentului.

- Clasificarea suicidului
 - Suicid realizat
 - Parasuicidul – apanaj al toxicomaniei cronice, al grevei foamei, al neglijarii unei boli, al eutanasiei pasive
 - Suicidul cronic
 - Suicidul parțial – automutilare, îngurgitare de corpi străini, transsexualism
- În funcție de scopul actului autoagresiv suicidul poate fi:
 - Șantaj – când se lasă șansa eșecului
 - Agresiv – de răzbunare

- Oblativ – de sacrificiu pentru o valoare
- Ordalic – ca probă a inocenței
- Suicidul poate act individual dar și colectiv
- Tentativa de suicid – act de reconstrucție
- În orice situații suicidul este o devianță
- Factorii de risc suicidar pot fi:
 - Biologici – depresia 35-80%, alcoolismul cronic, boli somatice
 - Psihologici
 - Relaționali- stres economic, retragerea din activitate, conflicte familiale și sociale sau juridice; influența mass-media triplează rata suicidului la vârste tinere prin suicid imitativ
 - mixt
- Freud – suicidul este o crimă ratată
- Adler – crima reprezintă o sinucidere prin care criminalul dorește să fie victimă.
- Sinucigașul – un criminal timid sau un criminal potențial

Pattern-urile lezional-suicidare

- Depind de modalitatea de suicid
- Patternurile clinice trec prin 3 faze:
 - Incertitudine a ieșirii din starea de tensiune și stupoare
 - Exacervare a sentimentelor de amenințare cu flectarea sentimentelor de securitate
 - Trecere la act atunci când sinuciderea a rămas ultima alternativă
- Patternuri morfologice – sunt variabile și depind de modalitatea de suicid:
 - Spânzurare, înec, împușcare, intoxicație – efortul fiind de a evidenția markerii autolitici cât mai specifici
- Este necesară corelarea datelor clinice și psihologice cu cele morfologice – tendința celor care recurg la suicid de a-i diminua dimensiunile prin disimulare, prin moarte naturală sau accidentală.
- Suicidul la copii – ostilitate parentală, carența afectivă, autismul.

- Suicidul în adolescență – ofensa narcisismului, conștientizarea unor frustrații subite, influența grupului nonconformist, modele sociale de inadaptare sau respingere familială
- Suicidul la persoane în vârstă – lungă premeditare, prin asociere cu probleme de sănătate, frecvența accidentelor psihiatrice și somatice majore, prezența solitudinii și ideea de a da grandoare morții.

Capitolul III. Delincvența juvenilă

Generații de cercetători au încercat să afle care sunt cauzele delincvenței juvenile. Factorii politici au acordat în timp, puține surse financiare pentru acest tip de cercetare și au luat măsuri, limitate, în funcție de cauzele, presupuse la acel moment, a fi determinat minorii să fie implicați în acțiuni antisociale.

Între factorii criminogeni s-au avut în vedere:

- Educația limitată la unele categorii de minori
- Lipsa afecțiunii în familie
- Neglijarea și abuzul minorilor în familie
- Abandonul parental
- Factorii biologici și sociali determinanți
- Alegerea unor modele ce nu se conformează normelor sociale

Cercetările în domeniu s-au axat pe:

- natura și amploarea delincvenței juvenile
- tipurile de personalitate delincventă
- clasele sociale din care provin
- violența împotriva copiilor și impactul acesteia asupra comportamentului lor delincvent
- modele de violență
- drogurile și impactul acestora asupra minorilor
- familia și procesul de socializare a minorului
- tratamentul aplicat de societate pentru problema delincvenței
- programe de prevenție

Capitolul IV. Criminalitatea feminină

S-a constatat, în mod statistic, că există o diferență de gen în criminalitate, astfel că în general femeile sunt mai puțin susceptibile să comită infracțiuni decât bărbații. Cu toate acestea trebuie avute în vedere variațiile în timp și spațiu. Dar cauzele crimei la femei sunt similare cu cele constatate la bărbați?

Se constată că multe dintre infracțiunile violente comise de femei sunt rezultat al victimizării lor inițiale. Astfel la nivel mondial se dezvoltă programe de cercetare a criminalității, viol, agresiuni sexuale ale femeii și alte violente.

În căutarea explicațiilor cu privire la cauzele ce determină o femeie să comită infracțiuni, s-au avut în vedere:

- numărul femeilor arestate
- statutul social și economic al femeilor
- oportunități create pentru săvârșirea de infracțiuni
- efectele directe sau indirecte ale consumului de droguri
- controlul social
- egalitatea de șanse între bărbați și femei
- participarea și implicarea femeii în diferitele roluri la nivel social, comunitar

Capitolul V. Categoriile de criminali - repere criminologice

Criminalul în serie

- ◆ Tentația capătă o formă aberantă – dorința de a ucide devine obsesie
- ◆ Inițial uciderea este disipată în modul de viață primitiv, iar mai târziu este camuflată de relații și organizare socială din antichitate și evul mediu (Tiberiu, Caligula, Nero)

- ◆ Epoca medievală – lumea violențelor extreme cotidiene – mareșalul francez Gilles de Rais, pedofil sadic (300 copii); contesa maghiară Elisabeth Bathory, a ucis sute de fete pentru ritualuri în speranța conservării propriei vitalități.
- ◆ Cesare Lombroso – constată – setea de celebritate a ucigașului în serie – titlu de glorie (ex.Spadolino)
 - 2 caracteristici ale UîS – substratul obsesiv al comportamentului criminal
 - dorința ca ororile comise să îi aducă celebritatea
- ◆ Rispota societală - acțiuni concertate și diversificate în scopul de a întări dispozitivele de securitate publică
- ◆ Funcție de societățile de origine UîS profită de unele dezvoltări tehnologice și de evoluția mentalităților pentru a complexifica și a agrava activitatea lor ucigașă
- ◆ Stabilirea unor repere criminologice vizând tipul de criminal reprezentat de ucigașul în serie presupune:
 - O clarificare conceptuală – definirea UîS
 - Stabilirea trăsăturilor acestui tip de criminal – tipologia UîS
 - Examinarea specificității modului de operare – particularitățile trecerii la act
 - Identificarea unui obiectivprioritar în lupta împotriva fenomenului generat de UîS – prioritatea demersului preventiv

DEFINIREA UCIGAȘULUI ÎN SERIE

- ◆ Elemente obiective
 - Pluralitatea de victime - începând cu al 3 lea omor,
 - 1-2 omoruri dacă din maniera în care a acționat rezultă suficiente indicii că ar fi comis și alte omoruri dacă nu ar fi fost neutralizat la timp
 - Momentul comiterii faptelor – pluralitate de victime nu este suficientă ptr a indica un UîS

Categoria ucigașul cu multiple victime:

- ucigașul în masă
 - ucide mai multe persoane cu aceeași ocazie sau în baza unei rezoluții infracționale unice pusă în aplicare într-un interval de timp foarte scurt

- subclasificări în funcție de modul de acțiune și armele utilizate, sau motivațiile actului

- tipic – pluralitate simultană de victimeși irepetabilitatea actului

- individ nepăsător, nu este interesat de ascunderea sau disimularea faptei, de ștergerea sau falsificarea urmelor, de sustragerea de la urmărirea penală sau executarea pedepsei

- ucigașul în serie

- pluralitate succesivă de victime

- acte cu caracter repetabil

- victimele sunt omorâte la intervale relativ mari de timp, cariera de criminal se întinde pe perioade lungi.

- preocupat de a nu lăsa urme, de a se sustrage urmării. Planul său merge dincolo de uciderea victimei

- ucigașul în serie în masă – cazuri atipice

- pluralitate succesivă de victime

◆ Elemente subiective

- acționează în baza unor impulsuri specifice, diferite de cele care conduc pe un individ la comiterea unui omor

- nu omoară într-un acces de furie pe fondul unui conflict sau împins de pasiuni nestăpânite, ori din lăcomie, din interes material, profesional, etc.

- lipsa unui mobil aparent - mobil specific, atipic în raport cu omorurile clasice

- Robert Ressler – pionier al profilajului – “obsedați de fantasme, iar tentativa de a trece de la fantasmă la realitate, printr-un act neterminat, se traduce prin obligația de a reproduce același act până când acesta se suprapune perfect fantasmei”

- impulsurile sadice – căutarea unor senzații extreme de dominare, manipulare și stăpânire

Ucigașul în serie vizionar – se declară ghidat de voci sau viziuni în comiterea omorurilor

- impulsuri sexuale perverse ori sadice existente dar puțin evidente

Ucigașul în serie misionar – omoară mai multe persoane care fac parte dintr-o categorie distinctă

DEFINIȚIE

Tipul de criminal care comite mai multe omoruri la intervale de timp relativ mari, având ca mobil obținerea unor senzații extreme, legate de fantasme sexuale perverse și/sau de impulsuri sadice de dominare și manipulare a victimelor

Capitolul VI. Protecția mediului – aspecte criminologice

Studierea fenomenului criminogen în domeniul mediului pornește prin analizarea și observarea practicilor de zi cu zi ale membrilor comunității noastre, precum și a tot ceea ce formează activitatea zilnică din jurul nostru.

În strânsă legătură cu drepturile omului, dreptul la mediu a constituit mai întâi o preocupare la nivelul comunităților științifice, migrând apoi spre sfera politicului și devenind în cele din urmă o preocupare generală a tuturor celor care înțeleg să fie îngrijorați nu doar de moștenirea pe care o lăsăm generațiilor, ci și de evoluția spre un dezastru iminent a mediului înconjurător.

Dacă o persoană se consideră lezată în vreunul din drepturile sale, aceasta are posibilitatea de a se adresa autorităților competente să o repună în drepturi. Ce se întâmplă însă cu mediul asupra căruia omul acționează agresându-l în mod inconștient, voit sau nu? Aceasta este întrebarea la care comunitatea internațională este chemată să ofere un răspuns de urgență.

Până nu demult, instrumentele legale internaționale cu privire la drepturile omului, cum ar fi: *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* și *Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice* din 1966 și *Declarația universală a Drepturilor Omului*, din 1948, nu au acordat decât o minimă și insignifiantă atenție relației dintre protecția mediului și drepturile omului. Abia în 1972, *Declarația de la Stockholm a Națiunilor Unite*, elaborată în cadrul *Conferinței asupra mediului uman*, a instituit principii care leagă drepturile omului de protecția mediului: „*Omul are dreptul fundamental la libertate, egalitate și condiții adecvate de viață, într-un mediu de calitate care permite o viață în demnitate, și poartă solemnă responsabilitate de a proteja și îmbunătăți mediul pentru prezent și pentru generațiile care vor veni în viitor*”. După această Declarație, multe dintre state au cuprins în legislația națională paragrafe care se referă la directă legătură dintre protecția mediului și drepturile omului.

În decembrie 2005, guvernul României a adoptat în regim de urgență, *Ordonanța nr.195 din 22/12/2005 privind protecția mediului*, justificând astfel necesitatea îndeplinirii angajamentelor asumate de România în procesul de integrare europeană. Este de domeniul evidenței că era necesară adoptarea unui act normativ în baza căruia mai apoi a fost adoptată legislația subsecventă în domenii ale protecției mediului cum sunt: calitatea aerului, schimbări climatice, gestiunea deșeurilor, calitatea apei, protecția naturii, controlul poluării și managementul riscului, etichetarea ecologică, substanțe periculoase, organisme modificate genetic și biosecuritate, zgomot, politici de mediu. Chiar fără o legislație specială, România a început după 1989 să accepte, să ratifice sau să adere la Convenții juridice din domeniul mediului.

Ordonanța amintită mai sus definește mediul ca fiind un „*ansamblu de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului.*”

Studiul criminalității, a intervenției conștiente sau inconștiente în evoluția naturală a mediului, constituie o nouă arie a investigației criminologice care a fost denumită în 1990 „*criminologia verde*” (green criminology).

În categoria criminologică a agresorului mediului includem persoana care comite o „*crimă*”, în sensul de faptă penală sau cu justificată aparență penală, îndreptată împotriva oricărui element al mediului.

Un portret al criminalului ar fi dificil de făcut. Multe dintre momentele de conflict se intersectează cu mari tragedii umane. Populații fără hrană, fără apă, fără condiții minime de viață, se află în conflict cu mediul, având de ales între a salva natura și speciile ei, sau de a supraviețui. Situații de acest tip crează o adevărată „*junglă*”, în care legile umane nu-și găsesc aplicabilitatea. Ce sens ar putea avea oare în aceste condiții Declarația Organizației Națiunilor Unite: „*orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale*”.

Noi oamenii, avem dreptul de a ne naște liberi și egali în demnitate și în drepturi, într-o lume în care trebuie să fim umani, iar umanitatea derivă din relațiile pe care le avem cu semenii noștri și cu natura ce ne înconjoară.

O clasificare subiectivă a criminalității mediului poate să se raporteze la diferite elemente:

- În funcție de raportarea la unități de spațiu și timp, criminalitatea mediului poate fi specifică (alterarea calității apei) și localizată (la nivel național), dar poate, de asemenea, să fie universală (raportată la mediu în ansamblul său) și globală (la nivel continental și mondial).
- În funcție de categoriile de persoane care comit agresiunile împotriva mediului, criminalitatea poate fi : criminalitatea persoanelor fizice sau criminalitatea persoanelor juridice.

Multe dintre crimele săvârșite împotriva mediului, se regăsesc în *cifra neagră* a criminalității, ca ansamblu al faptelor penale comise efectiv împotriva mediului, dar care nu ajung la cunoștința organelor de justiție penală. Printre factorii care generează această *cifra neagră* sunt:

- Abilitatea infractorilor de a ascunde temporar, parțial sau total faptele comise și efectele lor;
- Ineficiența organelor de cercetare penală. (potrivit art.99 din O.U. nr.195 din 2005, constatarea și cercetarea infracțiunilor se fac din oficiu de către organele de urmărire penală, conform competențelor legale);
- Pasivitatea victimei, normală în condițiile în care victima, mediul, nu poate depune o plângere, nu poate contesta sau reclama.

Conștientizarea criminalității mediului, a problemelor de degradare și distrugere au dezvoltat noi tehnici de analiză. Totodată, un studiu multidisciplinar asupra naturii, a capacității și modalității concrete de a se răspunde la agresiunea împotriva acesteia, poate conduce la reconceptualizarea relației dintre victimă și agresor, între natură și om.

Ceea ce reiese foarte clar, din cele arătate mai sus, este că mediul înconjurător are întotdeauna nevoie de agenți constatare care să vegheze la respectarea legislației în materie, de o permanentă observație și supraveghere, precum și de avocați din oficiu care să îi apere drepturile, drepturi indisolubil legate de drepturile omului.

Din păcate, pentru o lungă perioadă de timp drepturile omului au fost clamate în legătură cu libertățile sale cetățenești, fără a se descifra ce se ascunde în spatele sintagmei: dreptul la viață. Dreptul la viață a fost pus în directă legătură cu dreptul individului de a trăi în orice societate fără a se teme pentru viața sa. Dar unde trăiește individul de fapt? Ce respiră, ce bea, ce mănâncă? Cât de mult îi afectează viața și implicit dreptul său fundamental de a o trăi, faptul că el, individul, parte a naturii, pierde în fiecare clipă o bună parte din însăși ființa sa împreună cu speciile de plante și animale care dispar, speranța de a trăi mai bine și mai mult, odată cu poluarea apelor, solului, aerului.

Cum ar trebui privită, deci, protecția dură prin norma penală a mediului? Ca o luptă cu criminalitatea împotriva a ceva exterior ființei umane, sau ca o luptă cu o criminalitate care afectează inexorabil viața indivizilor și a comunităților condemnându-i la o lentă dar implacabilă dispariție? Cât de imperios necesară este o asemenea luptă și care sunt măsurile ce se impun pentru stoparea fenomenului criminalității verzi?

Răspunsul este unul singur, rezultând firesc din însăși consecințele și periculozitatea socială a respectivului tip de infracțiune: criminalitatea împotriva naturii trebuie tratată la fel ca aceea îndreptată împotriva societății și indivizilor, consecințele acesteia fiind devastatoare, imprevizibile și de o nocivitate care poate afecta pe termen mediu și lung însăși existența speciei umane.

În aceste condiții, nu este deloc în afara principiilor unanim acceptate referitoare la drepturile omului, să se considere că orice crimă împotriva mediului este similară cu o crimă împotriva umanității. Din păcate această percepție nu este unanim acceptată, lacuna fiind generată de ignorarea consecințelor pe care criminalitatea mediului le are asupra ființei umane și a existenței sale indisolubil legată și condiționată de calitatea mediului în care trăiește.

Capitolul VII. Criminalitatea organizată

Crima organizată cuprinde noțiuni precum:

- furnizarea de bunuri și prestarea de servicii ilegale
- colectivitate angajată în activități ilegale. Ca organizație criminală, această comunitate are un colectiv bine definit identitatea și subdiviziunea muncii între membrii acesteia.

Grupările criminale se nasc la nivel național, de multe ori în cadru familial, urmând ca unele dintre ele să se extindă în orașe din întreaga lume.

Organizațiile criminală promovează activități infracționale precum traficul de droguri, traficul de arme, spălarea de bani, comerțul ilicit cu bunuri furate, pornografia, terorism , infracțiunile informatice, etc.

Capitolul VIII. Criminologia agresiunilor sexuale

- Violența sexuală – obligarea persoanei la un raport sexual
 - » Problemă umană, relațională și socială
 - » Consecințe – psihologice, familiale ori sociale
- Incidența violului – 16% violuri reclamate
 - » Frecvența – 35 cazuri la 100.000 locuitori
 - » Rata violurilor > cu 45% în ultimul deceniu
 - » O femeie are, în decursul vieții, neșansa în proporție de 25% de a deveni victimă a unui abuz sexual
 - » 1994- România – 1.322 cazuri de viol – 17 soldate cu deces
- Cauzele conțenției victimologice privind reclamarea violului
 - Dificultatea victimei de a evalua tentativa de viol
 - Jena și pudorea față de publicizarea actului
 - Reținerea victimei în ceea ce privește interogatoriile și expertizele
 - Neîncrederea în soluționarea judiciară a cazurilor
 - Atitudinea dubitativă a juriștilor-expertiilor : violul judiciar
 - Ambivalența atitudinilor față de agresor, generată de speranța legitimării prin conjugalitate a actului comis
- Pattern-uri de violență sexuală
 - Autori ai violențelor ce relevă sentimentele etico.sociale și exaltarea consecutivă a pulsionilor sexual-hedonice (sexopați)
 - Autori ai violurilor asociate cu acte de sadism, ca manifestare a unor complexe de inferioritate generate de disfuncții sexuale și deturnate în acte de răzbunare asupra femeilor
 - Autori ai violurilor prin dificultăți de viață heterosexuală care, din cauza sentimentelor de culpă și de inferioritate față de femeie, își declanșează agresivitatea

ca un mod de compensare a infirmității sexuale (heterosexualitatea deficitară – puternic detunător de agresivitate)

Aceste tipologii determină o multitudine de tipuri de viol, fiecare fiind întâlnit și invocat în diferitele sale aspecte:

- Violul de întâlnire – descărcări de pulsivitate sexuală la un excitant oferit de victimă
 - Violul de stradă (de gașcă) – consecutiv unor circumstanțe adolescente
 - Violul precedat de hărțuire sexuală – generat de comportament echivoc al victimei
 - Violul seducție – înșelarea consimțământului
 - Violul raptus – lovire, mânie, furie, răzbunare
 - Violul putere – manifestarea dominației
 - Violul anempatic – non-cognitiv și non-afectiv
 - Violul sadic – maltratare ca exaltare a agresivității, deseori la invocarea milei de către victimă
 - Violul de proximitate – caracteristic violatorilor în serie – modalități stereotipe de violare
 - Violul “legal” sau intramarital
- Originile violenței sexuale :
 - Lipsa afectivității în copilărie generează agresivitate ca mod de viață
 - Posibilitatea copilului sau adolescentului de a asista la raporturi sexuale ale adulților și a-și canaliza imaginativ începuturile și apoi derularea experienței sexuale către atitudini disfuncționale, inclusiv violente
 - Asocierea organului cu violența
 - Morala puritană a interdicțiilor impusă prin exces sau vicii educative
 - Pornografia care face din sexualitate un instrument ucigaș, transformând orice teorie sexuală într-o violență sexuală
 - Solitudinea și lipsa amicitiei pot conduce la misogism și violență sexuală de răzbunare sau ca mod de stabilire a unor relații inter-subiective
 - Incultura și neînțelegerea, prin vicii educative, a specificului uman al sexualității
 - Factori situaționali ai violului

- Consumul de alcool
- Provocarea sexuală sau hărțuirea sexuală
- Subculturi marginal-violente, aglomerări urbane, întunericul și indecența, sexismul actual
- Credulitatea și infantilismul – factori de risc ce precipită trecerea la act

Alături de acești factori situaționali denumiți și de risc mai includ:

- Stereotipia relațiilor sexuale și promiscuitatea sexuală
 - Remanența convingerii ancestrale că în sexualitate femeia este doar un obiect sexual
 - imaginea că forțarea nu înseamnă violență
 - Frecvența asociere a abuzurilor sexuale cu publicitatea pornografică
 - Prelungirea infragesivității cu rol activ în sexualitate într-un adevărat sadism reactiv la opoziție.
- Factori de risc victimologic
 - Sexualitatea precoce- aduce lipsa valorizării umane ulterioare a sexualității și înclinarea inevitabilă pe panta victimizării și a desfrâului sexual
 - Relații incestuoase sau abuzuri sexuale în antecedente (pedofilia), ca și promiscuitatea sexuală (prostituția)
 - Înbolnăvirile psihice – prin lipsa discernământului privind reprezentarea conținutului și a consecințelor actului sexual facilitează violul
 - Moda excentrică , turismul, plimbările solitare, nocturne și în locuri riscante
 - Vârsta victimelor care fie nu posedă conștiința gravității și a consecințelor unui act sexual, fie trăiesc solitar, în condiții marginale.
 - 2 tipuri de contribuții victimale
 - Victimizarea primară – contribuțiile victimei la efectuarea violului
 - Victimizarea secundară – consecințele proprii sau publice, familiale sau legate de mass-media, ce pot merge pământ la stigmatizarea și etichetarea victimei
 - Criteriile incriminării violului
 - Necesitate, violul rămânând o infracțiune ce produce victime și perturbă echilibrul interpersonal și social

- Criterii morale , care fiind pluraliste nu pot exonera de la protejarea valorilor de libertate și de autonomie persoanlă și în doemniul vieții sexuale
- Criterii juridice, în viol, reperele etico-filozofice și biologice, variate în timp și spațiu, făcând sancțiunea variabilă, dar incriminarea totdeauna prezentă
- Argumente moderne privind incriminarea violului
 - Dreptul fundamental la integritate psihofizică și la autonomie a persoanei
 - Promovarea, din ce în ce mai accentuată, în societatea modernă, a egalității oportunităților și a puterii, egalitate ce condiționează și justifică libertatea umană.

Capitolul IX. Patrimoniul cultural – aspecte criminologice

De la amenințări ale naturii și până la acțiunile grave ale factorului uman, toate afectează în mod, de multe ori ireversibil, patrimonial cultural. Dacă dezastrele naturale nu pot fi împiedicate, consecințele acestora asupra bunurilor culturale, pot fi limitate prin politici de prevenire și măsuri de protecție inițiate în special de către instituțiile specializate.

Dacă pentru acțiunile/inacțiunile umane provocatoare de deteriorări sau distrugerii de bunuri culturale, legiuitorul a prevăzut sancțiuni în sensul prevenției, pentru dezastrele naturale sunt necesar a fi dezvoltat un sistem de acțiune pre și post dezastru.

Patrimoniul se află în permanență în pericol datorită mai multor factori:

- Interni – care țin de: - condiții precare se conservare
 - factori de mediu – la expunere și/sau la depozitare
 - ambalare și manipulare defectuoasă
 - lipsa măsurilor de securitate fizică a artefactelor
 - neaplicarea normelor de siguranță și protecție
 - defecțiuni și/sau proasta funcționare a sistemelor de supraveghere și alarmare
 - neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu a personalului de pază și supraveghere
 - lipsa măsurilor de restaurare sau proasta restaurare

- Externi - se manifestă independent de modul în care este conservat, depozitat și restaurat fondul de patrimoniu.

- Dezastre naturale

- Revolte și conflicte sociale, conflicte armate

Legislația românească și internațională prevede pentru fiecare amenințare la adresa patrimoniului o serie de contramăsuri obligatorii care au menirea de a preveni producerea oricărui incident sau infracțiuni.

Regulile de prevenire nu sunt opționale, ci mandatorii și obligatorii în același timp.

Având în vedere gravitatea consecințelor care pot apărea prin neaplicarea lor, respectivele legi se coroborează cu prevederi generale din Codurile civil și penal.

Pe cale de consecință aceasta înseamnă că răspunderea pentru neaplicarea și nerespectarea lor conduce la sancțiuni materiale și/sau penale.

Măsurile și acțiunile de prevenire adoptate și derulate înaintea producerii oricărui incident au caracterul obligativității, simpla lor ignorare putând conduce la răspundere și sancțiuni.

Spre deosebire de efectuarea unei cercetări privind producerea unui anume incident sau infracțiuni în legătură cu patrimoniul care au loc după ce fapta respectivă s-a consumat, verificarea modului în care se aplică măsurile preventive ale patrimoniului național sunt acțiuni cu caracter permanent.

Deasemenea, legislația preventivă presupune o acțiune continuă de cunoaștere a tuturor amenințărilor la adresa patrimoniului cultural în vederea adoptării măsurilor necesare pentru contracararea acestora.

Așadar, prevenția nu se încadrează în perioade de timp și nu are un caracter limitat la adoptarea numai a acelor măsuri prevăzute de lege.

Buna credință, definită de Cicero ca sinceritate în cuvinte și fidelitate în angajamente¹, cuprinde patru elemente ce derivă din virtuțile morale ale onestității: intenția dreaptă, diligența, sinceritatea, și abținerea de la vătămarea sau păgubirea altuia. Antonim al bunei credințe este reaua credință. Reaua-credință este atitudinea unei persoane, care îndeplinește un act sau un fapt ce contravine legii, fiind în același timp deplin conștientă de caracterul ilicit al conduitei sale². Reaua-credință este o stare psihologică a unui subiect, stare care include intenția de a vătăma, precum și neglijența, și care pornind de la o normă juridică, poate produce efecte juridice.

¹ Marcus Tullius Cicero, *De officiis* L.I. S7.

² S. Ghimpu, Gh. Brehoi, Gh. Mocanu, A. Popescu și I. Urs, *Dicționar juridic*, Editura Albatros, București, 1985.

Prezumția de bună credință este o prezumție relativă, aceasta putând fi înlăturată prin proba relei credințe.

Orice activitate profesională și deci și aceea de conservare și restaurare, este prezumată a fi desfășurată cu bună credință, în sensul respectării normelor profesionale și a prevederilor contractuale. Subiecții sunt loiali în angajamentul contractual pe care îl au cu angajatorul, își desfășoară activitatea manifestând probitate științifică, în absența fraudei și a violenței, depunând toate diligențele în vederea săvârșirii tuturor actelor necesare finalizării angajamentului său, precum și abținându-se de la vătămarea sau păgubirea în orice fel a altora. Onoarea personală, la probitatea și integritatea conservatorului/restauratorului sunt virtuți tradiționale ale acestuia și constituie obligații profesionale.

Conservatorii și restauratorii efectuează lucrări de conservare și restaurare în laboratoarele și atelierele de restaurare autorizate³, activitate desfășurată numai în condițiile în care sunt acreditați conform legii⁴.

Operațiunile de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile⁵ sunt următoarele:

- ▶ conservarea preventivă - un ansamblu de activități cu caracter permanent, având ca scop contracararea acțiunii tuturor factorilor care intervin în mecanismul proceselor de deteriorare sau de distrugere a bunurilor culturale mobile, care pot fi efectuate de un conservator acreditat;
- ▶ conservarea curativă - un ansamblu de măsuri menite să contracareze efectele degradărilor fizice, chimice și biologice asupra bunurilor culturale mobile, care pot fi efectuate numai de un restaurator acreditat;
- ▶ restaurarea - o intervenție competentă cu mijloace adecvate asupra unui bun cultural mobil, cu scopul de a stopa procesele de deteriorare, de a păstra cât mai mult posibil din original și din semnificația inițială a obiectului asupra căruia se intervine.

Nerespectarea prevederilor legale cu privire la conservarea/restaurarea bunurilor culturale este sancționată atât în legislația specială cât și în Codul penal, între care:

- ▶ Legea nr.182/2000 sancționează degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare sau distrugerea unui bun cultural mobil clasat ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a

³ Hotărârea nr. 216 din 20/02/2004, intrare în vigoare: 05/03/2004, pentru aprobarea Normelor privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare.

⁴ Ordin al Ministerului Culturii, nr. 2008 din 12/02/2001, intrare în vigoare: 06/03/2001, pentru aprobarea Normelor de acreditare a conservatorilor și restauratorilor.

⁵ Hotărârea nr. 1546 din 18/12/2003, intrare în vigoare: 23/01/2004, pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate.

unui astfel de bun, precum și înlăturarea măsurilor luate. Fapta este pedepsită cu închisoare de la 2 la 7 ani. Tentativa se pedepsește.

- ▶ Executarea de către persoane fizice, fără acreditare și certificat de liberă practică, a unor lucrări de conservare sau de restaurare de bunuri culturale mobile clasate, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 1 an sau cu amendă
- ▶ Funcționarea fără autorizație a laboratoarelor sau atelierelor care execută lucrări de restaurare și conservare a bunurilor mobile clasate constituie infracțiune și se pedepsește, cu închisoare de la 6 luni la 1 an, sau cu amendă.
- ▶ Codul penal reglementează pedepsirea cu închisoare de la la unu la 10 ani a faptei de distrugere, degradare ori aducere în stare de neîntrebuințare a unui bun care are o deosebită valoare artistică, științifică, istorică, arhivistică, sau o altă asemenea valoare indiferent dacă bunul aparține făptuitorului sau altei persoane, ori împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui astfel de bun, precum și înlăturarea măsurilor luate.

În activitatea desfășurată conservatorii și restauratorii pot acționa uneori cu rea credință, bazată pe simpla ignoranță, sau pe aparențe înșelătoare. Aceste acțiuni conduc la deteriorarea sau distrugerea uneori ireversibilă a bunurilor preluate spre conservare-restaurare. În unele cazuri aceștia acționează la comandă, fără a respecta adevărul istoric și compoziția monumentului în încercarea de a crea efecte vizuale care să mulțumească pe comanditarul nespecialist.

Menționăm în continuare câteva dintre cazurile în care acțiunea conservatorilor/restauratorilor a condus la deteriorarea sau distrugerea bunurilor.

I. Palatul lui Sennacherib, din timpul Imperiului Asirian, unicat în lume, a fost devastat, în special la sfârșitul secolului XX, prin desprinderea unor fragmente bine conservate din ansambluri monumentale întregi⁶.

Astfel, multe dintre basoreliefurile palatului au fost fragmentate, scoase din context, modificate. Figuri de mari dimensiuni au fost distruse în totalitate pentru a se pune în valoare scenele miniaturale, mai bine păstrate.

În alte cazuri, fragmentele sculpturale au fost astfel curățate și aranjate de către conservatorii irakieni încât să se creeze impresia unei compoziții complete. Unele dintre ele au fost montate vertical - în unele cazuri fără a se respecta orientarea avută în spațiu de către sculptura originală.

⁶ **Russell, John Malcolm**, *Sennacherib's Palace Without Rival at Nineveh*, Chicago: University of Chicago Press, 1991; **Russell, John Malcolm**, *Loss of Wall Reliefs from Sennacherib's Palace at Nineveh, Iraq*, în *IFAR reports*, vol. 17, no. 5, mai 1996, p. 6-7; **Russell, John Malcolm**, *From Nineveh to New York: The Strange Story of the Assyrian Reliefs in the Metropolitan Museum and the Hidden Masterpiece at Canford School*, London: Yale University Press, martie 1997.

Prin acest act este distrus nu numai artefactul în sine, dar și contextul, reorientarea fragmentelor determinând o schimbare a semnificației fiecărui fragment în parte și a ansamblului în totalitate.

II. Unul dintre cele mai interesante cazuri în legătură cu protejarea patrimoniului cultural, este legat de problema restituirii și repatrierii de către Marea Britanie, stat nedeținător de drept, a marmurelor făcând parte din ansamblul arhitectural al Parthenonului, în țara de origine a artefactelor, Grecia.

Lordul Elgin, ambasador al Marii Britanii în Imperiul Otoman, a profitat, încă din anul 1901 de liberul acces în situl Acropolei din Atena, care se afla sub ocupația turcă, pentru a desprinde sculpturile de pe aticul principalului templu al acesteia, Parthenonul.

Toate sculpturile au fost transportate pe calea apei, către Scoția, urmând a fi folosite “pentru uzul personal al Lordului Elgin”. Marmurele exportate ilicit din Grecia constau în 50 de plăci din marmură, două jumătăți de frize și 15 metope.

O parte din artefacte au fost transportate pe o navă cumpărată special pentru acest scop, numită “Mentor”, care s-a scufundat în apele adânci din Kythera. Artefactele transportate cu “Mentor”, nu au mai fost niciodată recuperate.

În anul 1816, Elgin, având dificultăți financiare, a decis să vândă marmurele coroanei britanice. Parlamentul britanic a luat decizia de a cumpăra artefactele în anul 1816, având completă cunoștință a împrejurărilor în care acestea au fost sustrate din Grecia.

Un an mai târziu, artefactele au fost transferate, ca proprietate, comitetului director al British Museum (Trustees of the British Museum), printr-un Act al Parlamentului dat la 11 iulie 1816.

Până la mutarea lor pentru a fi expuse la British Museum, sculpturile nu au fost atinse decât de intemperii și de trecerea timpului.

În anul 1930, din dorința de a li se da o strălucire albă, sculpturile au fost curățate, la cererea Lordului Duveen care finanța clădirea în a cărei galerie erau expuse marmurele. Fără știința personalului de specialitate, Duveen, mituind paza muzeului, a introdus personal fără calificare pentru a curăța piesele de marmură. Deși se cunoștea faptul că sculpturile din marmură erau de culoarea mierii, atunci când erau expuse la aer, s-a insistat pentru curățarea și albirea lor, folosindu-se materiale abrazive, instrumente din cupru și carborundum, ceea ce a cauzat distrugerii ireversibile ale materialului din care erau făcute⁷. Detalii ale artefactelor, care le dădeau unicitate estetică și arheologică, au fost distruse, eliminându-se astfel posibilitatea cercetărilor viitoare și a posibilității

⁷ ***, *Parthenon Marbles (or Elgin Marbles) Restoration to Athens*, Greece, in web page.; **Boardman, John** și **Finn, David**, *The Parthenon and its Sculptures*, London: Thames and Hudson, 1985; **Boardman, John**, *Greek Sculpture, the Classical Period*, London: Thames and Hudson, 1985; **William St.Clair**, *The Elgin Marbles: Questions of Stewardship and Accountability*, 1997.

de a se evidenția modul în care au fost pictate, finisate cu atașamente metalice și fixate în poziția originală din sit.

Oficialitățile de la British Museum au recunoscut distrugerea artefactelor abia la conferința din 30 noiembrie - 1 decembrie 1999 ⁸.

Marea Britanie a promis Greciei că va returna marmurele de îndată ce aceasta își va recăpăta independența. Promisiunea britanicilor nu a fost niciodată onorată.

În anul 1940, Marea Britanie a promis, din nou, returnarea marmurelor drept compensație pentru pierderile suferite de Grecia în calitate de aliat în timpul celui de al doilea război mondial.

În anul 1983, Grecia a depus prima cerere oficială de repatriere a artefactelor sustrate din Parthenon. Solicitățile Greciei au rămas, până în prezent, fără răspuns.

III. Începând din 20 iulie 1974, invazia militară a Ciprului de către Turcia a avut drept consecință distrugerea continuă a vechii civilizații cipriote (datând de acum 9.000 de ani). Încă de la ocuparea a 36% din teritoriul Republicii Cipru siturile arheologice, tezaurele culturale, religioase și colecțiile private situate în zona ocupată, au fost devastate ⁹.

Aproape 500 de biserici au fost vandalizate, luându-se din ele peste 20.000 de icoane, zeci de fresce mari și mozaicuri datând din perioada sec.VI –XV, precum și sute de obiecte bisericesti.

Multe dintre fresce au fost profund deteriorate, fiind tăiate în bucăți în momentul când au fost desprinse din zidurile bisericilor.

Unul dintre cele mai cunoscute cazuri cu privire la distrugerea patrimoniului cultural al Ciprului este acela al mozaicurilor Kanakaria, mozaicuri bizantine, foarte rare, aparținând secolului VI.

Acestea au fost desprinse din biserică după ce au fost tăiate în bucăți, pentru a se facilita transportul lor. Fiecare mozaic măsoară 0,22 m² (adică aproximativ 1/5 m²) și este alcătuit din sute de piese (teserae), din sticlă, marmură și piatră.

Fresce din sec. al XIII-lea, cum ar fi “Christos Atotstăpânitorul” și “Fecioara cu arhanghelii”, furate dintr-o biserică din Nordul Ciprului, au fost tăiate în 28 de bucăți pentru a fi desprinse din ansamblul picturii parietale.

⁸ William St. Clair, *The Damage to the Marbles*, articol în pag.web a *The British Committee for the Restitution of the Parthenon Marbles*.

⁹ ***, *Destruction of Cultural Heritage*, The official web site al Republicii Cipru, Press and Information Office (PIO), Lefkosia (Nicosia), Cipru; ***, *The Rape of Northern Cyprus*, în *The Guardian*, 06.05.1976; ***, *Destruction Of The Cultural Identity Of The Occupied Area*, 1996.

După recuperarea lor, în anul 1983, acestea au necesitat o perioadă îndelungată de restaurare și conservare¹⁰.

De asemenea, a fost solicitată o expertiză în vederea stabilirii condițiilor în care se găsește fiecare fragment, precum și determinarea secvențelor cronologice ale deteriorărilor. S-a dovedit faptul că materialele au fost prelucrate de către conservatori.

Astfel, spărturile au fost realiniat și umplute cu mortar, iar suprafața fiecărui fragment a fost introdusă într-un nivel plan ridicând sau coborând teserae-le, fără a se lua în considerație faptul că respectivele fragmente de mozaic proveneau de pe suprafețe curbate. Uniformizarea compoziției s-a realizat prin înlăturarea liantului existent, sau prin adăugarea unui material de umplură, ceea ce a alterat poziția respectivelor teserae, fapt ce a avut un efect subtil în schimbarea expresiei portretelor în cadrul compoziției. Prin alterarea poziției originale a teserae-lor, subtila senzație de mișcare a figurilor, efectuată cu măiestrie de către artiștii mozaicari antici, care obțineau efecte speciale din reflectarea luminii pe suprafața compoziției, a fost de asemenea distrusă. Din punct de vedere tehnic, acest tratament a obliterat ceea ce rămăsese din așa numita “sinapsă roșie”, cu alte cuvinte din desenul inițial aflat pe patul de ciment de dedesubt, care a constituit fundamentul compozițional pentru respectivele mozaicuri.

Sunt profesii care nu pot fi exercitate decât cu respect și multă pasiune, iar conservator/restaurator este o astfel de profesie. Respect pentru patrimoniul cultural și *pasiune fără de care, omul nu este decât o forță latentă, o simplă posibilitate, asemenea cu piatra care așteaptă lovitura fierului pentru a putea scoate scânteii* (Henri F. Amiel).

Capitolul X. Terorismul – aspecte criminologice

Fanatismul religios este o manifestare de intoleranță, o formă extremă de credință religioasă, de atașament excesiv. Aceasta îmbracă nu doar forme de negare a celorlalți ci și forme de instigare și aplicare a unor practici care duc la anihilarea celor ce nu aderă la respectivele idei.

Manifestările fanatismului religios sunt dintre cele mai diverse, au însă comună instigarea permanentă împotriva celorlalte grupări, și se consideră exponenți (practicieni) ai adevăratei religii. Celelalte religii în opinia fanaticilor sunt religii false, neadevărate, care trebuie să dispară.

¹⁰ ***, *The Rape of Northern Cyprus*, în *The Guardian*, 06.05.1976; **Cameron, Catherine**, *The loss of cultural heritage - an international perspective*, în *Nonrenewable Resources* nr.6(2), 1997; **Mark Rose**, *From Cyprus to Munich*, în *Archaeology*, 20 aprilie 1998; **Rose Mark**, *Special Report: Church Treasures of Cyprus*, în *Archaeology*, vol.51, nr.4, iulie/august 1998; **Hershel Shanks**, *Cypriot Land Mines; Military, Political and Archaeological*, în *Museum Security*, 2 nov. 2002.

Fanaticii religioși instigă fie la convertirea forțată a practicienilor altor religii la religia lor, fie la eliminarea fizică a celor de altă religie. Așadar, cele două scopuri pe care și le propun, sunt legate de violență. Nu se pot înlăptui decăt prin violență: Obligarea (implicit violentă) pentru convertire (persuasiune).

Fiecare religie îți propune să facă prozeliți, aceasta fiind rațiunea sa de a fi. Această dorință este manifestă sau este subînțeleasă. Fanaticii însă propovăduiesc utilizarea unor mijloace pentru a își atinge scopul și anume primatul propriei religii și universalitatea acesteia.

Fanatismul religios este în general caracteristic grupurilor mici, sectare, care sunt și foarte agresive. De aceea, respectivele grupuri sunt desemnate cu termenul de extremiste. În interiorul propriei religii, ei formează grupuri intolerante și extremiste.

Membrii respectivelor grupări, se îndreaptă nu numai împotriva celorlalte religii ci chiar împotriva membrilor propriilor religii încercând să impună coreligionarilor, un comportament habotnic, și practicarea extremă a tuturor preceptelor religioase chiar dacă preceptele originare ale religiei nu îmbracă manifestări de acest gen la nivelul masei de credincioși, ci uneori numai la nivelul celor care aleg să practice religia ca profesie. Spre exemplu, grupurile religioase extremiste, fanatice, consideră că la nivel de masă, coreligionarii lor trebuie să practice *asceza* (călugării, pustnicii – rugăciune, post, abstenență generală), *autoflagelarea*, și alte ritualuri însoțite de interdicții.

Împotriva celor care, de aceeași religie cu ei fiind, nu se manifestă ca practicanți frecvenți, fanaticii religioși se manifestă violenți producându-le acestora traume psihice și fizice, iar uneori chiar moartea (A se vedea cazul exorcizării de la Tanacu).

De foarte multe ori, formatorii de opinie, liderii grupurilor exponente ale fanatismului religios sunt persoane ale căror scopuri nu sunt legate de impunerea unei dogme, ci sunt scopuri politice și economice disimulate sub masca *purismului* religios. Astfel, spre exemplu, este așa numitul Stat Islamic, desemnat de către lumea occidentală sub numele de ISIL sau DAESH.

Astfel, adevăratele precepte ale religiei denumite sau cunoscute sub numele de universale cun sunt creștinismul și islamismul, sunt distorsionate în așa fel încât să se dea impresia că acțiunile extremiste sectare și fanatic religioase sunt impuse de chiar preceptele respectivelor religii.

În decursul istoriei *creștinismul* a cunoscut nenumărate acțiuni de extremism, de fanatism, în urma cărora au suferit milioane de persoane. Astfel, numai cruciadele se estimează a fi produs 1 milion de victime în rândul atât a populației creștine, cât și al populației musulmane.

Deasemenea „creștinarea” forțată a populației amerindiene din cele 2 Americi, a produs sute de mii de victime. Acest tablou sumbru se completează cu sutele de mii de persoane care au căzut victime acțiunilor inchiziției. Inchiziția reprezintă un model tipic al grupului de fanatici religioși cu scopuri nu numai religioase ci și economice și politice, precum și cu scopul de impunere a puterii discreționare și fără limite a unui segment social asupra societății în ansamblul său.

Până la demantelarea tuturor structurilor inchiziției de către Napoleon I, se poate spune că acest grup provenit din interiorul bisericii, a reușit să captureze din punct de vedere politic nu numai statul spaniol, ci și alte state catolice europene, manifestându-se ca instanță morală supremă, necontestată și nesupusă vreunui control.

În ceea ce privește *islamismul*, această religie nu este una a violenței, este o religie care propovăduiește respectul pentru viață și toleranță.

Prin activitatea grupurilor fanatice din interiorul societății islamice, s-a creat impresia falsă că islamismul ar fi o religie intolerantă care propovăduiește violența și impunerea cu orice preț a supremației Islamului asupra celorlalte religii.

Pentru îndelungi perioade de timp, spre exemplu, Statul Otoman a demonstrat contrariul, creând un spațiu al toleranței și bune înțelegeri între cele mai diverse grupuri religioase. Deși, spre exemplu, biserica Sfânta Sofia a fost transformată, imediat după cucerirea Constantinopolului (1453), în moschee, nici o frescă sau mozaic din interiorul acesteia nu a fost distrus, ci acoperit cu un strt de tencuială și var, iar comunitățile creștine, fie ortodoxe, fie catolice au fost tratate cu respect și toleranță, continuând să își ducă netulburate viața alături de musulmani și să practice liber propria credință. Acest lucru demonstrează că nu religia islamică este intolerantă, cu unele grupuri din interiorul acestei religii care doresc să impună intoleranța și celorlalți,

Acțiunile ISIL, precum și răspunsul pe care acestea l-au primit din partea lumii musulmane, demonstrează că respectiva mișcare este una de esență teroristă, care nu are nimic de a face cu preceptele islamului. Coalizarea statelor arabe împotriva acestei mișcări probează acest fapt. Ca mișcare social-politică ce are la bază fanatismul religios, ISIL poate fi încadrată în spectrul mai larg al organizațiilor cu caracter terorist, cu scop declarat de forma un „stat islamic” distinct în Orientul Mijlociu.

Imaginea pe care o proiectează ISIL este aceea a unei relicve a fanatismului religios violent atât împotriva creștinilor, cât și a musulmanilor, lichidând fizic pe toți cei care i se opun. Prin activitățile sale gruparea: distruge mii de cărți și manuscrise din bibliotecile din Mosul; a distrus site-ul antic assyrian Nimrud (1250 î.d.Hr.), aflat la 30 Km sud de Mosul; a distrus artefactele din muzeul din centrul Mosul. Kino Gabriel, unul dintre liderii Syriac Military Council spunea:

„Murder of people and destruction is not enough, so even our civilisation and the culture of our people is being destroyed”. „The birthplace of human civilisation is being destroyed”.

Acțiuni similare s-au desfășurat și în Afganistan, unde talibanii au distrus statuile lui Buddha din Bamyân în anul 2001.

Capitolul XI. Violența în familie

Ocrotirea și sprijinirea familiei, dezvoltarea și consolidarea solidarității familiale, bazată pe prietenie, afecțiune și întrajutorare morală și materială a membrilor familiei, constituie un obiectiv de interes național. Astfel a fost adoptată Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, în vigoare de la 27 august 2003, republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 205 din 24 martie 2014, cu modificări aduse prin: OG 6/2015; L 272/2015; L 351/2015; L 35/2017; L 174/2018; L 212/2019.

Violența domestică se manifestă sub următoarele forme:

- violența verbală
- violența psihologică
- violența fizică
- violența sexuală
- violența economică
- violența socială
- violența spirituală

Ministerul Muncii și Justiției Sociale a adoptat Procedura pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică, din 07.12.2018, în vigoare de la 06 februarie 2019.

Potrivit acestei proceduri, intervenția de urgență în cazurile de violență domestică se realizează de către echipa mobilă alcătuită din reprezentanți ai serviciului public de asistență socială, denumit în continuare SPAS, sau, după caz, de către reprezentanți ai direcției generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC).

Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, în vigoare de la 01 septembrie 2016, stabilește următoarele scopuri:

- a) de a proteja femeile împotriva tuturor formelor de violență și de a preveni, de a urmări în justiție și de a elimina violența împotriva femeilor și violența domestică;
- b) de a contribui la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și de a promova egalitatea substanțială între femei și bărbați, inclusiv prin împuternicirea femeilor;
- c) de a proiecta un cadru cuprinzător, politici și măsuri pentru protecția și asistența tuturor victimelor violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- d) de a promova cooperarea internațională în vederea eliminării violenței împotriva femeilor și violenței domestice;
- e) de a furniza sprijin și asistență organizațiilor și agențiilor guvernamentale de aplicare a legii pentru a coopera în mod eficient în vederea adoptării unei abordări integrate pentru eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.

Capitolul XII. Reacția socială împotriva criminalității

Potrivit, Ch. Lazerges, politica criminală reprezintă, pe de o parte, reflexia asupra fenomenului criminal, iar pe de altă parte strategia juridical și socială, preventive și represivă, de natură a răspunde în mod pertinent problemelor pe care le ridică în orice societate fenomenul criminal.

Marc Ancel (*La defence sociale nouvelle*, ed. Cujas, Paris) susținea că prin apărarea socială se asigură prevenirea crimei și tratarea criminalului prin acțiuni sistematice de socializare a acestuia. Astfel, Societatea internațional de apărare socială emite un Program minim de apărare socială, destinat să umanizeze dreptul penal.

Metodele represive penale sunt:

- pedeapsa cu moartea
- pedepsele privative de libertate: criminale, corecționale, administrative
- sancțiuni penale și măsuri cu caracter patrimonial : amenda, confiscarea specială
- sancțiuni și măsuri privative de drepturi

- măsuri de siguranță

Capitolul XIII. Justiția restaurativă

Justiția restaurativă a fost adusă în atenția specialiștilor de psihologul american Albert Eglash în anul 1958. Acesta considera că deținuții pot fi reeducați și pot respecta normele sociale numai atunci când aceștia își asumă responsabilitatea pentru acțiunile/inacțiunile lor și modul în care comportamentul lor îi afectează pe cei din jur, prin oferirea de compensații sau despăgubiri de diverse naturi. Astfel se face distincție între următoarele trei tipuri de justiție penală:

- justiția retributivă (pedepsirea infractorilor),
- justiția distributivă (reabilitarea infractorilor)
- justiția restaurativă (repararea răului săvârșit prin infracțiune).

Dacă justiția tradițională se axează pe aplicarea unei pedepse pentru fapta penală săvârșită, justiția restaurativă oferă modalități alternative de rezolvare a conflictelor, punând accent pe identificarea unor soluții constructive pentru înlăturarea consecințelor grave ale comportamentului infracțional. În acest proces amplu de restabilire a situației anterioare faptei penale, victima joacă un rol central.

Comparație între justiția restaurativă și justiția retributivă

Justiția restaurativă	Justiția retributivă
1. Infracțiunea aduce atingere indivizilor și relațiilor inter-umane	1. Infracțiunea aduce atingere statului și legilor sale
2. Justiția urmărește să identifice nevoile și obligațiile părților...	2. Justiția urmărește să stabilească vinovăția părților ...
3. ... pentru a îndrepta lucrurile	3. ... pentru a putea măsura nivelul suferinței ce urmează să fie aplicată prin pedeapsă
4. Justiția încurajează dialogul și înțelegerea mutuală	4. Justiția este realizată printr-un conflict între adversari
5. Justiția pune în prim plan victimele și infractorii	5. Infractorul este poziționat împotriva statului
6. Justiția este evaluată în funcție de măsura în care responsabilitățile sunt asumate, nevoile sunt acoperite și vindecarea (indivizilor și relațiilor) este încurajată	6. Regulile și intențiile procedurilor legale depășesc rezultatele aplicării pedepsei

Sursă: adaptare după Zehr, H. (1990) *Changing lenses: a new focus for crime and justice*

Christian peace shelf selection. Scottsdale: Herald Press. p.211.

Capitolul XIV. Cooperarea internațională în domeniul prevenirii crimei

Infracționalitatea este o piedică în calea dezvoltării și sănătății societăților, a omenirii în general. Pentru prevenirea și stoparea faptelor antisociale sunt necesare măsuri urgente, precum creșterea accesului la justiție, consolidarea instituțiilor statului, cooperarea națională și internațională eficientă, intensificarea educației formării profesionale și asistenței judiciare, protecția victimilor.

Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, în vigoare de la 30 august 2004, republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 411 din 27 mai 2019, prevede următoarele forme de cooperare judiciară internațională în materie penală:

- a) extrădarea;
- b) predarea în baza unui mandat european de arestare;
- c) transferul de proceduri în materie penală;
- d) recunoașterea și executarea hotărârilor;

- e) transferarea persoanelor condamnate;
- f) asistența judiciară în materie penală;
- g) alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală.

Bibliografie

- Gabriela Matei, Investigarea criminalistica a infracțiunilor privind operele de artă și artefactele arheologice, Ed. Universul juridic, București, 2010;
- Valerian Cioclei, Manual de criminologie, Ed. All Beck, București, 2016;
- Valerian Cioclei, Viața sexuală și politica penală , Editura Holding Reporter, 1994;
- Valerian Cioclei, Mobilul în conduita criminală, Ed. All Beck, 1999;
- G. Basiliade, Criminologie comprehensivă, Editura Expert, București, 2006;
- Constantin Mitrache și Cristian Mitrache, Drept penal român. Partea generală, Casa de Editură și Presă “Șansa” - S.R.L., București, 2002;
- Vasile Bercheșan și Constantin Pletea, Drogurile și traficanții de droguri, Ed. Paralela 45, 1998 ;
- Mircea Duțu, Introducere în dreptul penal al mediului, Editura Hamangiu, 2013;
- Tudorel Butoi, Interogatoriul, psihologia confruntării în procesul judiciar, Ed. Pinguin Book, 2004;
- Maria-Cristina Voinic, Traficul ilicit de organe, tesuturi si celule umane. Prevenire si combatere, Editura: Sitech, 2009 ;
- [Rodica Mihaela Stanoiu](#), [Emilian Stanisor](#), [Vasile Teodorescu](#), Criminologie – criminalistica– penologie. Repere bibliografice, [Editura Universul Juridic](#), 2015;
- Ed. coord. de: Rodica Mihaela Stanoiu, Aura Preda ,Emilian Stanisor , Vasile Teodorescu, Criminologia din Romania: Trecut, Prezent și Viitor, Editura Universul Juridic, 2017;
- [Traian Tandin](#) , De la psihoza la crima, Editura: [Universul Juridic](#), 2014;
- Stephen J. Costello, Criminalul palid. Psihologie judiciara si psihanaliza, Editura: Trei, 2017;
- Iancu Tănăsescu, Gabriel Tănăsescu, Camil Tănăsescu, Metacriminologie. Editia 2, Editura C.H. Beck, 2010;

- R. Gassin, Criminologie, Editura Dalloz, editia a 5-a, 2003 sau edițiile ulterioare;
- D. Szabo, Criminologie et politique penale, Bruxelles-Montreal, Vrin-PUM, 1974;
- M. Cusson, Le contrôle social du crime, PUF, Paris, 1983;
- M. Cusson, Criminologie actuelle, PUF, Paris, 1998;
- M. Cusson, La delinquance, une vie choisie, Entre plaisir et crime, Cahiers du Quebec, collection Droit et Criminologie, Montreal, 2005;
- M. Cusson, Prevenir la delinquance. Les methodes efficaces,
- G.Kellens, Elements de criminologie, Ed. Etablissements Bruylant și ed. Erasme, 1998;
- A.Normandeau, La criminologie au Canada, Revue de science criminelle et de droit penal compare, nr.4/2001;
- Jean Poupart et Alvaro P. Pires, La criminologie comme discipline scientifique, Montreal, Revue Criminologie, vol.37, nr.1 /2004;
- Georgea Picca, La criminologie, PUF, Paris, 2005;
- Gerard Lopez , Stamatios Tzitzis, Dictionnaire des sciences criminelles, Editura Dalloz, 2004;
- Gerard Lopez, La victimologie, editia a 2-a, Editura Dalloz, 2014;
- Marc Le Blanc, Marc Quimet, Denis Szabo, Traité de criminologie empirique, troisieme edition, Les Presses de l'Université de Montreal, Montreal, 2003;
- Robert Cario, Victimologie, De l'effraction du lien intersubjectif à la restauration sociale, vol. I, L'Harmattan, editia a 3-a, Paris, 2006.
- Cristina Rotaru, Fundamentul pedepsei, teorii moderne, editura C.H. Beck, 2005

Reviste

1. Annales Internationales de Criminologie - revista Societății internaționale de criminologie Leuven-Belgia;
2. Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique et Scientifique - revista Asociației Internaționale a Criminologilor de limba franceză – Geneva;
3. Criminologie - presses de L'universite de Montreal;
- 4. Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie - Societatea Română de Criminologie și Criminalistică – București.